

Het Communistisch Manifest staat tussen de meest gelezen boeken aller tijden. Na de eerste publicatie in 1848 is het honderden malen herdrukt in de meeste talen van de wereld. Het is geprezen, belasterd, verboden en vervormd.

Het Communistisch Manifest heeft, ongetwijfeld meer dan enig ander politiek pamflet, de tand des tijds doorstaan. Het is bestudeerd op scholen en universiteiten, op werkplekken, in activistische studiegroepen en ondergrondse discussiegroepen over de hele wereld.

De reden dat het Communistisch Manifest zo'n enorme bron van inspiratie voor revolutionaire verandering blijft is dat het niet slechts de overdenkingen van sociale hervormers, filosofen of politieke idealisten weergeeft: het is een gids voor de werkende klasse teneinde de wereld te veranderen.

Geschreven in de hitte van de strijd:

Karl Marx en Friedrich Engels schreven het manifest in 1848 toen ze resp. 29 en 27 jaar oud waren, tegen de achtergrond van een heel Europa in beroering. In Frankrijk was er groeiende ontevredenheid over de "bourgeois koning" Louis Philippe. Nationale opstand tegen het Oostenrijks-Hongaarse keizerrijk lag onder de oppervlakte. Verzet tegen de feodale vorsten van de Duitse en Italiaanse Staten bloeide op, samen met een groeiende hang naar nationale éénwording.

Veel van deze ontevredenheid kwam uit kringen van kleinburgerlijke winkeliers en intellectuelen. In Frankrijk was deze klasse het werktuig voor de burgerlijke revolutie van 1789, terwijl ze aan de zijlijn heeft gestaan onder Louis Philippe. In de rest van continentaal Europa, waren zij nog steeds politiek rechteloos. Deze krachten waren er voornamelijk in geïnteresseerd om de nieuwe heersende klasse te worden.

Geschoolde ambachtslieden voelden ook de greep van het opkomende kapitalistische sociale stelsel. Verlies van hun gilden dwongen velen van hen om reizende gemeenschappen van werknemers te worden die zich overal heen verplaatsten om maar werk te kunnen vinden. De rangen van de voormalige ambachtslieden, nu werknemers, brachten vele radicale activisten voort die geloofden in de strijd voor, zoals Friedrich Engels het uitdrukte, "totale sociale verandering."

De bourgeoisie was in het algemeen ongeïnteresseerd in het oplossen van de problemen

van de nieuwe arbeidersklasse. Werknemers werden gedwongen tot arbeid van 13 tot 15 uur per dag en woonden in verpauperde en door ziekte geteisterde sloppenwijken. Hun aantallen namen voortdurend toe. Ze zijn verpauperd door de economische veranderingen veroorzaakt door het kapitalisme om hen heen.

De opkomst van de moderne werkende klasse als politieke kracht was het belangrijkste element dat het politieke klimaat in de late jaren 1840 scheidde van de revolutionaire broedsels van voorgaande jaren.

Uit de nieuwe werkende klasse ontsprongen mistige revolutionaire organisaties in heel Europa. Sommige waren geïnspireerd op eerdere socialisten zoals Saint-Simon of Fourier. Anderen werden geïnspireerd door internationalisten zoals Philippe Buonarroti en Gracchus Babeuf, leiders van de uiterste linkervleugel van de Franse revolutie. Militanten zoals Louis Auguste Blanqui probeerden rebelse groepen in Frankrijk op te zetten.

Eén zo'n groep, de Liga van de Rechtvaardigheid, had met Blanqui's volgelingen deelgenomen aan een opstand in Parijs in 1839. Het was deze groep, welke in 1847 werd omgedoopt tot de Communistische Liga, die de jonge radicalen Marx en Engels in december 1847 opdracht gaf tot het opstellen van een programma voor de voorziene opstanden. In februari 1848 verscheen het Communistisch Manifest als het strijdprogramma van de Communistische Liga.

Het Manifest verscheen in de straten van Parijs kort voor de opstand van februari 1848 in die stad. Deze opstand verspreidde revolutionaire hartstocht over Europa. Deze revolutionaire golf gaf het Manifest een publiek onder revolutionaire activisten, en profileerde Marx in de arbeidersbeweging.

De wetenschap van sociale verandering:

Wat onderscheidde het Communistisch Manifest van de tientallen programma's en manifesten uitgegeven door andere revolutionaire groeperingen van die tijd? Waarom zijn al die andere programma's thans vergeten maar wordt het manifest nog steeds gelezen? Wat is het dat dit kleine pamflet de mogelijkheid in zich had Russische Revolutionairen, Chinese boeren evenals vele anderen in de wereld te boeien en in beweging te krijgen?

Marx en Engels namen de meest vooruitstrevende politieke, economische en filosofische gedachte van die tijd op in het wetenschappelijke socialisme: vaststelling van de wetmatigheid waardoor de maatschappij veranderd zou worden en vervolgens toe te passen om het socialisme voort te brengen en, te zijner tijd, een communistische samenleving.

Ze pasten de dialectische methode van de Duitse filosoof Georg Hegel toe op het materialisme van de meest vooruitstrevende wetenschappelijke denkers. Op deze manier konden zij de klassenstrijd identificeren als de stuwende kracht van de geschiedenis. Op basis van een economische analyse van de kapitalistische samenleving en de historische ontwikkeling van de productieve krachten van de maatschappij, identificeerden zij de arbeidersklasse als de enige "werkelijk revolutionaire klasse," de klasse die het potentieel in zich had om niet alleen zichzelf te bevrijden, maar de gehele mensheid.

Beginnend met hun vaak aangehaalde zin, "de geschiedenis van de gehele tot nu toe bestaande maatschappij is de geschiedenis van de klassenstrijd," schetsten de twee jonge revolutionairen op een populaire manier de geschiedenis van de klassenstrijd van haar begin tot 1848. Op deze manier konden zij de individuele strijd van werknemers in deze of gene stad of land in het algemene kader plaatsen van de strijd van uitgebuitenen tegen de uitbuiters. Het is deze context waarin het manifest de revolutionairen wereldwijd aan kon spreken in hun worsteling tegen het kapitalisme.

Geworteld in de organisatie van de werkende klasse:

De historische betekenis van het Communistisch Manifest is niet alleen het gevolg van de uitwerking van de briljante ideeën, uitgewerkt door Marx en Engels. Zij zelf erkenden dat de meeste van de essentiële ideeën in het Manifest reeds waren uitgewerkt, hoewel niet op eensluidende wijze.

Het belang van het manifest kan nauwelijks worden overschat. Het is niet alleen een pamflet, maar het programma van een revolutionaire arbeidersorganisatie in de voortdurende strijd tegen het kapitalisme. De nederlaag van de revoluties van 1848 leidde tot zware represailles tegen de revolutionairen. De Communistische Liga werd ontbonden ten tijde van de anticommunistische processen in Keulen in 1852. Onverschrokken zetten Marx en Engels zich aan de taak, die wordt beschreven in het Manifest: de "organisatie van de proletariërs in een klasse en dientengevolge in een politieke partij."

Marx's positie in de Internationale Arbeiders Association (de eerste internationale) hield het programma van het Manifest levend in de geesten van de revolutionairen van de arbeidersklasse, hoewel de specifieke eisen waren gewijzigd om te voldoen aan de nieuwe politieke omstandigheden. Dit leidde op haar beurt tot de oprichting van socialistische partijen van de massa's in Duitsland en Frankrijk, en het uitbreiden van de betekenis van het Manifest als het fundamentele document voor velen die zichzelf beschouwden als socialisten en communisten in de eerste helft van de 20e eeuw.

De zegetocht van de Russische revolutie van 1917 opende het tijdperk van de proletarische revolutie. Voor de eerste keer sinds het document de diverse sectoren van de werkende klasse van de revoluties van 1848 had begeleid, toonde het zich als een gids naar de overwinning in de handen van de bolsjewistische partij onder leiding van V.I. Lenin. Naast de enorme inspiratie die de Oktoberrevolutie bood aan werkers en onderdrukte mensen in geheel de wereld, was het de nieuwe Sovjetstaat mogelijk talloze kopieën van het Manifest af te drukken, te vertalen en te verspreiden naar gebieden waar het voordien in het geheim of beperkte oplage moest worden gedrukt.

Het is de realiteit van de klassenstrijd, die het Communistisch Manifest een "dynamisch" document in handen van de proletarische revolutionairen maakt. Bijvoorbeeld: de verwachte ondergang van het "laissez-faire" vrije marktkapitalisme dwong de Communistische Internationale onder de politieke invloed van Lenin tot het bijwerken van de onsterfelijke slogan uit het manifest, "Werkers van de wereld, verenigt U!" tot "Werkers en onderdrukte volkeren van de wereld, verenigt U! "

Imperialisme had de tentakels van het monopolistische kapitaal naar alle uithoeken van de wereld uitgebreid, wat betekent dat de omverwerping van het kapitalistisch sociale verhoudingen zou moeten voortkomen uit de revolutionaire werkers en de legioenen van nationaal onderdrukte volkeren over de hele wereld, wier ontwikkeling hardhandig en brutaal gesmoord werden door de machinaties en manipulaties van grote, vaak multinationale conglomeraten van bedrijven.

Meer dan ooit: in een tijd dat kapitaal zich sneller opstapelt in steeds minder handen bieden de waarnemingen van Marx en Engels een weg vooruit. Het manifest is niet alleen een kritiek op het kapitalisme of een handleiding voor revolutionaire strategie. Het is een doorslaggevend argument gebleken om op te anticiperen zodat de moderne werkende klasse niet gewoon het slachtoffer van onderdrukking zou blijven, maar zou gaan functioneren als de nieuwe voorhoede die de samenleving moest herscheppen.

Dit prestatiestuk van communistische propaganda, werd op zijn beurt een substantiële factor in het versnellen van de vorming van communistische en socialistische organisaties waarin de werknemers ontwaakten tot het politieke leven.

Tot op de dag van vandaag inspireert het Manifest revolutionairen over de hele wereld om te strijden voor de omverwerping van de heerschappij van het kapitaal. Van Venezuela en Colombia en door Latijns-Amerika, met de rode vlag nog steeds hoog opgestoken door het

revolutionaire Cuba, van de Filipijnen tot Palestina, en uit de buik van het beest van het Amerikaans imperialisme, klinken de laatste woorden van het Communistisch Manifest nog steeds duidelijk:

"Laat de heersende klassen beven bij een Communistische revolutie. De proletariërs hebben niets te verliezen, behalve hun ketenen. Ze hebben een wereld te winnen."